

Poř. č. 10/2003

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k zákonnosti umístění audio - vizuálních prostředků ve školských zařízeních, kde se vykonává ústavní výchova, ochranná výchova, nebo se poskytuje preventivně výchovná péče, případně v jiných zařízeních, kde je na základě příslušného zákonného opatření umístěno dítě.

I. Umístění audio - vizuálních prostředků v objektech školských zařízení určených k vykonávání ústavní výchovy, ochranné výchovy či poskytování preventivně výchovné péče, kde je na základě příslušného zákonného opatření umístěno dítě a dočasně nebo trvale tak zbaveno svého rodinného prostředí, je bez zvláštní zákonné úpravy v rozporu s právy zakotvenými v čl. 8 odst. 1 Úmluvy o lidských právech, čl. 16 ve spojení s čl. 20 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a s čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 a čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Umístění těchto prostředků v prostorách zařízení, ve kterých je umožněn nekontrolovatelný pohyb osob, které nejsou zaměstnanci zařízení, není porušením práv dítěte garantovaných normami uvedenými v bodu I.

V souvislosti s umístěním kamerových systémů na různých místech ve školských zařízeních, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova vznikly pochybnosti o souladu tohoto opatření s Listinou základních práv a svobod (dále jen Listina). Bezprostředním podnětem bylo zjištění Úřadu veřejného ochránce práv o umístění kamerového systému ve školském zařízení v Troskotovicích na Znojemsku. Rozbor problematiky vyplývá jednak ze stanoviska Ústavu státu a práva Akademie věd ČR ze dne 21. 1. 2003 č. j.: 221/02 a jednak z odborného stanoviska Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně ze dne 11. 3. 2003.

Obě uvedená stanoviska však dospěla k vzájemně odlišným závěrům.

Podle stanoviska Ústavu státu a práva Akademie věd ČR se Listina dané problematiky nedotýká. Ve stanovisku se uvádí, že v jejím čl. 12 se stanoví nedotknutelnost obydlí, již možno interpretovat extenzívně, nedotýká se však dané

situace, protože „veřejná zařízení jako školy, výchovné ústavy, nemocnice, věznice, kasárna nejsou obydlím osob.“ Konstatuje se, že žádná ustanovení o zrakové a sluchové kontrole osob nemají ani Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ani evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která má jen čl. 8 - právo na respektování rodinného a soukromého života, který nestanoví žádné požadavky, jež by překračovaly naši vnitrostátní úpravu. Podle stanoviska platné právo upravuje pouze odposlechy telefonních hovorů, jinak zde není žádné omezení toho, aby bylo nejen obrazově, ale i zvukově sledováno a zaznamenáno chování osob. Poznává se, že problém nastává podle okolností až při zveřejnění nebo jiném využití takových záznamů nebo i jen informací z nich pocházejících, poněvadž není v konkrétním případě vyloučeno, že může tímto způsobem dojít a dochází k porušení některých z hodnot chráněných čl. 10 Listiny.

Ve stanovisku se dovozuje, i s přihlédnutím k zákonu č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů, že samo pořizování záznamů není zásahem do základních práv a svobod, že je však jedním ze způsobů, kterými do nich zasáhnout lze. Uvádí se, že bez zasahování do základních lidských práv a svobod občanů může obrazové a zvukové záznamy pořizovat každý, aniž by proto potřeboval oporu ve zvláštním zákoně. Ve stanovisku Ústavu státu a práva se dále poznamenává, že pouhé zrakové a sluchové pozorování, které ani není zaznamenáváno, není právem upraveno a považuje se za samozřejmé, že v zařízeních s určitou koncentrací osob je nutné provádět sluchovou a zvukovou kontrolu chování osob, a to vždy s intenzitou odpovídající povaze věci, že z hlediska práva není žádný rozdíl v tom, je-li takto sledován cestující na pohyblivých schodech v metru, nebo dítě ve výchovném ústavu, že ani v jednom případě takové sledování samo osobě nenarušuje ani jeho obydlí, ani soukromí, ani dobré jméno atd., a zejména neporušuje míru jeho svobody pohybu nebo jiného počínání: „Ta totiž zůstává vždy stejná, jako kdyby zde sledování vůbec nebylo, protože míra svobody počínání jednotlivce v konkrétní situaci je věcí jen hmotného práva, a nikoliv věci intenzity kontroly.“

V závěru stanoviska se z hlediska odpovědnosti toho, kdo sledování provádí, dospělo k závěru, že zařízení, které sleduje situaci kamerovým systémem, by se vystavilo nebezpečí sankcí v případě jeho zneužití způsobem porušujícím čl. 10 Listiny nebo § 11 obč. zák., že v případě vzniku události v zařízení, kterému osoby odpovědné za chod zařízení jinak měly a mohly zabránit, nezprostilo by se zařízení nebo jednotlivci odpovědnosti poukazem na to, že z důvodu občanských nebo jiných práv nemohli provozovat kamerový systém, který by jinak byl účelný. Podotýká se, že z hlediska právních předpisů se neshledává žádného rozdílu mezi sledováním „otevřených prostor“ jako chodby, jídelny apod., anebo na druhé straně ložnic, pokojů, umývárny atd.

Z odborného stanoviska Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně vyplývá, že pokud by se dospělo k závěru o nepoužitelnosti Listiny na regulaci zásahů do soukromí osob, prováděných ve sledovaných institucích prostřednictvím odposlechů a kamerového systému, nebylo by možné následně hodnotit ani ústavnost těchto zásahů. Ústavní východiska jsou v analýze spatřována v čl. 7 odst. 1 Listiny (nedotknutelnost osoby a jejího soukromí), čl. 10 (ochrana lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a dobrého jména), čl. 12 (nedotknutelnost obydlí). Ve stanovisku se uvádí, že pojem „obydlí“ nutno interpretovat extenzívně, že je to každý prostor, který jednotlivci slouží k bydlení a není proto veřejně přístupný. Ve stanovisku se konstatuje, že stavění naroveň kamerového monitoringu ve výchovných ústavech a např. na nádražích, v obchodních domech, bankách, atp.

svědčí o nepochopení zásadního rozdílu této činnosti na veřejně přístupných prostranstvích a v soukromí. Dovozuje se, že prostory ve výchovných ústavech nelze považovat za veřejné, že použití kamerového systému v tomto případě ve skutečnosti není zaměřeno neadresně a v podstatě náhodně (jak tomu je například v bankách, nádražích), nýbrž je jednoznačně orientováno na pozorování předem určené a velmi omezené skupiny osob, jejichž chování se sleduje a zaznamenává. Podle stanoviska se tedy nejedná o prostorové sledování, nýbrž o sledování osobní. Ve stanovisku se uvádí, že je nutno rozlišovat mezi ochranou chování osob na veřejnosti na straně jedné a soukromí na straně druhé, že v soukromí je osobní sféra chráněna daleko intenzivněji. Ve stanovisku se dovozuje, že ubytování osob ve výchovných ústavech a podobných zařízeních spadá pod garance čl. 12 Listiny, že tyto instituce představují ve vztahu k ubytovaným osobám „obydlí.“

Podle stanoviska Právnické fakulty MU v Brně ubytování osob ve výchovných ústavech a podobných zařízeních spadá pod ochranu čl. 7, 10 a 12 Listiny. Uvádí se zde, že výchovné ústavy jako veřejná zařízení mohou činit pouze to, co zákon dovoluje. V této souvislosti se dodává, že **zákonné zmocnění pro umístění a využití kamerových systémů ve výchovných ústavech a podobných zařízeních neexistuje**, takže není splněna primární formální podmínka pro zásah do citovaných ústavních práv, tedy zákonný podklad. K materiální podmínce přípustnosti zásahu do domovní svobody se konstatuje, že riziku protiústavnosti by mohla zabránit zřejmě toliko zákonná konkretizace, která by přesně vymezila možnost použití kamerového systému (příp. odposlechů) ve výchovných ústavech a podobných zařízeních. V závěru stanoviska se uvádí, že umístění a využívání kamer ve výchovných ústavech a podobných zařízeních podléhá ústavním garancím zakotveným v Listině, že využívání kamerového systému bez jeho zákonné specifikace a konkretizace odporuje jak formálním, tak také materiálním podmínkám stanoveným Listinou, protože využívání tohoto systému neumožňuje zákon a účelu sledovaného tímto opatřením lze dosáhnout rovněž jinými způsoby, bez zásahů do základních práv. Z těchto důvodů se jedná o opatření protiústavní.

Závěrečné stanovisko zástupkyně veřejného ochránce práv ze dne 13. 5. 2003 se odvolává na vlastní zprávu o výsledku šetření provedeného z vlastní iniciativy ve výchovném ústavu pro mládež v Troskotovicích ze dne 30. 9. 2002 a na závěrečné stanovisko zaujaté ke stejnému problému dne 15. 1. 2003, ve kterých bylo umístění kamer posouzen jako *neoprávněný a svévolný zásah do práva na soukromí umístěných osob*. Dále obsahuje v podstatě rekapitulaci stanovisek Ústavu práva a Právnické fakulty v Brně, přičemž odmítá jednoznačně argumentaci i závěry obsažené ve stanovisku Ústavu státu a práva a v podstatě se ztotožňuje s argumentací a závěry vyjádřenými ve stanovisku Právnické fakulty v Brně. Konečně cituje názory na danou problematiku vyplývající ze stanoviska Pedagogicko-psychologické poradny v Brně a ze znaleckého posudku PhDr. Zdislavy Tuláčkové, soudní znalkyně v oboru psychologie. Ve vztahu k ústavům navrhuje *odstranit kamery z vnitřních prostor ústavu, přičemž se toto opatření nevztahuje na kamery u vchodu, ve vychovatelně či v jiných prostorách, kam děti nemají přístup*.

Stanovisko Pedagogicko - psychologické poradny v Brně zásadně rozlišuje mezi instalací kamerového systému vně budovy a jejich umístění ve vnitřních prostorách výchovného ústavu. Zatímco umístění kamer vně budovy považuje za bezproblémové, sledování prostorů uvnitř budovy považuje za nevhodné *především tím, že zasahuje do věkového období zvláště citlivého na regulaci zvenčí* přičemž

techniku sledovacího systému považuje za *odcizující mechanismus vyjadřující nedůvěru, permanentně udržující vědomí narušení bez možnosti potřebných zpětných vazeb. Instalace kamer automaticky předjímá pokračování nežádoucího chování, zatím co všeobecně známý výchovný princip stojí na pozitivním očekávání, důvěře, citovém přijetí svěřené osoby a respektování její důstojnosti.* Umístění sledovací techniky ve výchovných ústavech je proto hodnoceno jako *závadný, psychicky narušující systém, který nereflektuje individuální zvláštnosti svěřenců vyžadující výchovně a psychologicky diferencovaný přístup.*

Znalecký posudek PhDr. Zdislavy Tuláčkové řeší v zásadě otázku identity adolescentů. Instalace audio - vizuálních prostředků ve výchovném ústavu, dle názoru znalkyně, *může vést k aktivní negaci všech uznávaných hodnot neboť neumožňuje konfrontaci s dospělým světem a hledání vlastní identity a chová se k adolescentům jako k malým dětem, které potřebují neustálý dozor a tím jim aktivně brání ve splnění jejich vývojového úkolu - dospět, získat samostatnost a zodpovědnost za své jednání.*

S argumentací a závěry vyjádřenými ve stanovisku Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a to i včetně vysloveného názoru, že zákon č. 109/2002 Sb., ani jiný zákon nestanoví takovou úpravu, z níž by bylo možné dovodit omezení práva na soukromí instalováním zařízení na sledování a odposlechy ve výchovných ústavech se v podstatě ztotožnil i netrestní odbor Nejvyššího státního zastupitelství. Netrestní odbor však vyjádřil nesouhlas s názorem, že i když platná a účinná zákonná úprava neobsahuje žádná relevantní ustanovení výslovně povolující požití audio - vizuálních prostředků, lze zákonnost jejich použití dovodit z jiných ustanovení zákona ukládajících pracovníkům zařízení řadu práv a povinností ve vztahu k osobám ubytovaným. Tento názor vychází ze stanoviska, že každá volba prostředků v souvislosti s plněním povinností zařízení má meze stanovené způsobilostí zasáhnout jmenovitě do práva na ochranu soukromí, přičemž tento zásah musí být předvídan zákonem a nesmí být vymezen zákonem pouze rámcově.

I. Vymezení objektů v právní větě navrženého stanoviska, které vychází ze skutečnosti, že dítě je v nich umístěno na základě zákonného opatření, je třeba chápat tak, že jde o místa, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova, tedy realizuje se rozhodnutí soudu, resp. kde jsou umístěny děti na základě dohody mezi osobami odpovědnými za výchovu a zařízením.¹ Právní základ omezení osobní svobody nebo umístění do zařízení je v případě ústavní výchovy dán ustanovením § 46 zákona o rodině, v případě umístění v zařízení pro výkon ústavní výchovy na základě předběžného opatření ustanoveními §§ 76, 76a o.s.ř., umístění v diagnostickém ústavu nebo středisku preventivní péče ustanoveními § 7 odst. 1 a § 16 odst. 2 zákona č. 109/2002 Sb. a v případě uložení ochranné výchovy ustanovením § 84 trestního zákona. **Je mimo jakoukoliv pochybnost, že stanovisko se vztahuje pouze na ta zařízení, ve kterých státní zástupce, v souladu s platnou a účinnou právní úpravou vykonává dozor. Všechny uvedené případy mají společného jmenovatele v tom, že po dobu umístění dítěte v zařízení (středisku) přechází práva a povinnosti osob odpovědných za jejich výchovu na tato zařízení (střediska) a to bez ohledu na skutečnost, zda jde o umístění dítěte z rozhodnutí soudu, či na základě dohody mezi osobou odpovědnou za výchovu a zařízením (dále jen dohoda). Důležitým momentem pro posouzení**

základní otázky, kterou je aplikovatelnost Listiny, resp. příslušných ustanovení Úmluvy o lidských právech a Úmluvy o právech dítěte na danou problematiku.

Před rozhodnutím soudu, případně před uzavřením dohody, které předchází a podmiňuje umístění dítěte do zařízení, nevznikají žádné pochybnosti o „plné“ aplikovatelnosti všech uvedených Úmluv a Listiny na poměry dítěte. Konkrétní otázkou k posouzení je tedy zda tato zákonná opatření, na základě kterých je dítě vytrženo ze svého prostředí a umístěno v zařízení může mít za dopad restrikcí této ústavní ochrany. Odpověď dává ustanovení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod právech,¹ resp. ustanovení čl. 4 odst. 2 Listiny,² ze kterých je možno jednoznačně dovodit, že jakékoliv restrikce jsou možné pouze na základě zákonné úpravy. Naprosto neakceptovatelné, z tohoto pohledu, je tedy stanovisko Ústavu státu a práva AV ČR konstatující, že Listina se této problematice netýká. Ve svém důsledku by akceptace tohoto názoru znamenala, že dítě okamžikem umístění do zařízení (střediska) ztrácí zcela právo na ochranu nedotknutelnosti osoby a soukromí (čl. 7 Listiny), právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a chránění jména (čl. 10 odst.1 Listiny), právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života (čl. 10 odst. 2 Listiny) jakož i právo na nedotknutelnost obydlí (čl. 12 Listiny). Otázkou zůstává, jak dítě, takto zcela zbavené ústavní ochrany ve sféře vytvářející osobnostní sféru jedince, by bylo vůbec schopno za těchto podmínek realizovat a naplnit účel zákona, tedy účel, pro který bylo do zařízení (střediska) umístěno. Znění ustanovení § 1 zákona č. 109/2002³ poskytuje bezpochyby jednoznačnou odpověď naprosto

¹ např. § 16 zák. č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

¹ čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod:

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

² čl. 4 odst. 2 Listiny:

Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem

³ § 1 zákona č. 109/2002 Sb.

Účel a působnost školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči

(1) Ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (dále jen "zařízení") a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči musí být zajištěno základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru dítěte, rozvíjející citovou stránku jeho osobnosti a umožňující aktivní účast dítěte ve společnosti. S dítětem musí být zacházeno v zájmu plného a harmonického rozvoje jeho osobnosti s ohledem na potřeby osoby jeho věku.

(2) Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, 1) a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.

(3) Účelem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo

negující přijatelnost tohoto stanoviska. **Lze tedy zcela jednoznačně dovodit, že dítě umístěné na základě zákonného opatření do školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, do školského zařízení poskytující preventivní výchovnou péči, případně do jiného zařízení, kde je tak dočasně nebo trvale zbaveno svého rodinného prostředí, požívá ochrany svých základních práv a svobod zaručených Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvou o právech dítěte, jakož i Listinou základních práv a svobod v rozsahu, který může být omezen pouze zákonem. Jakékoliv omezení realizace těchto základních práv a svobod nad rámec zákona je tedy protiústavní. Jako protiústavní je tedy třeba posuzovat umístění audio - vizuálních prostředků v těchto objektech bez zvláštní zákonné úpravy neboť je v rozporu s právy zakotvenými v čl. 8 odst. 1 Úmluvy o lidských právech, čl. 16 ve spojení s čl. 20 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a s čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 a čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**

II. K otázce údajné absence zákonné úpravy:

S prezentovaným názorem, že *zákon č. 109/2002 Sb., ani jiný zákon nestanoví takovou úpravu, z níž by bylo možné dovodit omezení práva na soukromí instalováním zařízení na sledování a odposlechy ve výchovných ústavech*, je možno souhlasit pouze v tom, že žádná relevantní platná a účinná zákonná norma, neobsahuje ustanovení výslovně povolující použití audiovizuálních prostředků. Samotný tento fakt však nemusí vždy znamenat, a v daném případě ani neznamená, že jejich použití je nelegální. Zákon totiž ukládá pracovníkům zařízení řadu povinností (i práv) ve vztahu k osobám ubytovaným, aniž definuje způsoby a metody jejich realizace.

Z ustanovení § 1 odst. 2 zák. č. 109/2002 Sb., vyplývá, že *účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě.....náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání*. Z toho tedy nepochybně vyplývá, že tato výchovná péče musí, na základě rozhodnutí soudu, nahrazovat péči osob odpovědných za výchovu dítěte, a že na odpovědné pracovníky zařízení přechází v plné míře, po celou dobu pobytu dítěte v zařízení, odpovědnost za dítě, včetně odpovědnosti za jeho bezpečnost. Nepochybně to vyplývá i z nálezů Ústavního soudu č. 72/1995 Sb., kde je jednoznačně deklarováno, že **postrádá-li dítě, řádnou péči ve vlastní rodině, má právní nárok na to, aby mu stát svými orgány zajistil výchovu v prostředí, které jeho vlastní rodinu nahradí. Toto opatření je pak nejen právem státních orgánů, ale i jejich právní povinností.**

Zajištění bezpečnosti ubytovaných osob, zvláště ve větším objektu, není jednoduchou záležitostí a stále roste počet objektů „hlídaných“ bezpečnostním systémem s použitím audiovizuálních prostředků, které jsou k dosažení daného cíle neefektivnější. V této souvislosti je třeba pokusit se definovat prostor (jeho rozsah), na který by bylo možno aplikovat garance obsažené v čl. 7 Listiny (*nedotknutelnost osoby a jejího soukromí*), čl. 12 Listiny (*nedotknutelnost obydlí*) a rovněž čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv (*respektování soukromého a*

odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte.

rodinného života, obydlí a korespondence). Použití definice veřejného prostranství,⁴ tak jak vyplývá z definice obsažené v zákoně o obcích je zřejmě problematické. Ostraha těchto prostor pomocí audiovizuálních prostředků neevokuje žádné pochybnosti o bezvadnosti tohoto způsobu. Problematičtější už je posouzení prostorů jiných, např. prostoru vchodu do budovy a přilehlé chodby, případně jiných prostor objektu, které jsou většinou přístupné nejen ubytovaným osobám, ale i personálu (zaměstnancům), dodavatelům potravin, provozního materiálu, případně jiným osobám. Pokud bychom i tyto prostory chtěli pojmout jako součásti prostorů, kde jsou ubytovaným garantována všechna zmíněná základní práva v plném rozsahu, museli bychom konstatovat, že dochází ke střetu zájmů, mezi zájmem na ochranu soukromí ubytovaných osob a zájmem na zajištění jejich bezpečnosti. Je zřejmé, že zájem na plné garanci práv ubytovaných osob v těchto prostorách ani nemůže být chápán stejně intenzivně jako v prostorách ubytovacích, včetně obligatorního příslušenství (kuchyňky, koupelny, toalety, šatny, atd.), a prostorách pro výuku a provozování zájmové činnosti. **Užití audio - vizuálních prostředků v těchto prostorách může být proto chápáno, vzhledem k neadresnosti osob majících do nich přístup, jako prostorové sledování prováděné jednoznačně z důvodů plnění zákonných povinností provozovatele zařízení zajistit bezpečnost ubytovaných osob.** V této souvislosti si je třeba uvědomit ošidnost požadavku na nějakou absolutní ochranu práva na soukromí, neboť jde o prostor, který již svým charakterem (nekontrolovatelný přístup cizích osob), v podstatě vylučuje možnost reálné realizace tohoto práva ze strany dítěte. Monitorování těchto prostorů je z hlediska účelnosti v podstatě shodné s vnějším monitorováním prostoru hlavního vchodu do budovy zařízení. Stanovisko Veřejného ochránce práv např. akceptuje zákonnost snímací techniky používané ke sledování vchodu do budovy, stejně jako sledování vychovatelny či jiného prostoru prakticky proto, že do těchto prostor údajně *děti nemají přístup*. Podstatná není detailní definice prostoru z hlediska možného přístupu dětí, ale z hlediska toho jaký je charakter tohoto prostoru a zda jde o prostor v němž se dítě seberealizuje a kde by tedy mohlo dojít k omezení jeho základních práv a svobod. Z tohoto hlediska není možno charakterizovat rozdílně prostor před vchodem nebo za vchodem do zařízení.

Souhrnně možno konstatovat, že pokud bude akceptováno stanovisko, že použitím audiovizuálních prostředků vlastně provozovatel zařízení plní povinnosti jednoznačně vyplývající ze zákona, lze sice teoreticky požadovat upřesnění zákona ve smyslu jeho doplnění taxativním výčtem povolených prostředků pro realizaci těchto úkolů (povinností), není však možno konstatovat absenci zákonné úpravy umožňující, za splnění stanovených zákonných podmínek, určitá omezení realizace základních práv a svobod.

*Pokud pod zorným úhlem takto vyjádřeného stanoviska zkoumáme další povinnosti stanovené zákonem provozovateli zařízení, nabízí se teoreticky možnost použít jej např. při výkladu ustanovení § 23 odst. 1 písm. k zák. č. 109/2002 Sb.). Toto ustanovení opravňuje ředitele příslušného zařízení dát příkaz k **umístění dítěte do oddělené místnosti**. Zákonné důvody pro realizaci tohoto práva ředitele, jakož i stanovení podmínek pro výkon tohoto opatření, jsou obsaženy v ustanovení § 22*

⁴ § 34 zákona č. 128/2000 Sb. zní: Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

zákona.⁵ V odstavci 3 citovaného ustanovení je výslovně stanovená povinnost sledovat stav dítěte pověřeným pracovníkem v minimálně 30 minutových intervalech. V této souvislosti je si nutno uvědomit skutečnost zásadního významu, že takto výslovně stanovená povinnost sledovat stav dítěte pověřeným pracovníkem v minimálně 30 minutových intervalech znamená ve své podstatě dovolený zásah do základních práv a svobod garantovaných v ustanoveních čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 1, 2, 3 a čl. 12 odst.1 Listiny základních práv a svobod. Právo na soukromí je zde tedy již ze zákona zcela jasně a konkrétně podstatným způsobem omezeno. Jelikož zákon nestanoví žádné pozitivní či negativní vymezení způsobu sledování dítěte, bylo by možno dovodit, že pokud by bylo toto sledování prostoru oddělené místnosti ve stanovených termínech prováděno pomocí audio - vizuálních prostředků, nemohlo by být kvalifikováno jako porušení zákona či výše uvedených základních práv. Při zpracování návrhu stanoviska se analytický a legislativní odbor Nejvyššího státního zastupitelství spíše přiklonil k tomuto názoru. Netrestní odbor, ve shodě s názorem prezentovaným Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, zaujal v tomto směru zásadně protichůdné stanovisko. Dle tohoto názoru musí být každý zásah do práva na soukromí v souladu se zákonem, přičemž možnost konstatovat

⁵ § 22 zákona č.109/2002 Sb.

(1) V zájmu zklidnění agresivního dítěte a stabilizace jeho psychického stavu lze dítě starší 12 let v diagnostickém ústavu, dětském domově se školou nebo výchovném ústavu individuálně umístit do oddělené místnosti, a to na dobu nejdéle 48 hodin v průběhu 1 měsíce. Dítě lze v jednotlivém případě umístit do oddělené místnosti nejdéle na 12 hodin nepřetržitě. Účelem je zajistit ochranu zdraví a bezpečnosti dítěte samotného, ostatních dětí či pracovníků zařízení.

(2) Příkaz k umístění dítěte do oddělené místnosti vydává ředitel zařízení. Po umístění bezodkladně zajistí lékařské vyšetření zaměřené na zjištění příčin agresivity, na jehož základě registrující lékař určí potřebu a četnost lékařských kontrol, popřípadě též potřebu psychologického vyšetření. Příkaz k umístění dítěte je založen do jeho osobního spisu.

(3) Po dobu pobytu dítěte v oddělené místnosti je dítěti poskytována péče odborného psychologického nebo terapeutického pracovníka, a to v rozsahu nejméně 6 hodin denně. Mimo tuto dobu musí být dítěti umožněna odpovídající výchovná, vzdělávací nebo zájmová činnost. Stav dítěte je sledován pověřeným pracovníkem v minimálně 30 minutových intervalech. Dítě má právo vzít s sebou do oddělené místnosti předměty pro volnočasové nebo vzdělávací aktivity, kterými nemůže ohrozit sebe, ostatní děti či pracovníky zařízení.

(4) O průběhu pobytu dítěte v oddělené místnosti je vedena dokumentace, v níž jsou zejména evidovány:

- a) poznatky o projevech dítěte významných z hlediska zdravotního, psychologického a speciálně pedagogického,
- b) záznamy o poskytované péči odborného pracovníka a o činnostech a zjištěních pracovníků pověřených sledováním stavu dítěte,
- c) záznamy o provedených vyšetřeních,
- d) záznamy o zpětném zapojení dítěte do kolektivu.

(5) Oddělená místnost musí mít

- a) plochu nejméně 6 m² a výšku nejméně 2,5 m,
- b) přirozené i umělé osvětlení,
- c) přirozené větrání,
- d) možnost vytápění,
- e) vybavení nezbytným nábytkem a lůžkovinami,
- f) oddělené sanitární zařízení

tento soulad vyžaduje pozitivní a zcela konkrétní úpravu, tudíž v daném případě výslovné zákonné zmocnění k použití kamerového systému.

Toto stanovisko se vydává podle § 12 odst. 2 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupkyně
Mgr. Marie Benešová, v. r.
